

УДК 94(477)“17”:355.49

Ю. І. Гузенко

ГИБЕЛЬ КАПІТАНУ 2-го РАНГУ І.Р. ОСТЕН-САКЕНА 20 ТРАВНЯ 1788 р.: СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ ПОДІЙ

У статті представлено спробу відновлення подій загибелі капітана 2-го рангу І. Остен-Сакена 20 травня 1788 р. у гирлі Бузького лиману біля міста Очаків під час російсько-турецької війни 1787 - 1791 рр. З метою повної реконструкції події та позбавлення її від подальших міфологічних нашарувань автор надає технічні характеристики дубель-шлюпок російського флоту зазначеного періоду, різноманітні документи, спогади учасників та сучасників подій. Автор розкриває процес поступової “героїзації” загибелі І. Остен-Сакена дореволюційною та сучасною російською історіографією.

Ключові слова: І. Сакен, дубель-шлюпка, російсько-турецька війна 1787 - 1791 рр., російський флот, Бузький лиман, Очаків.

Історія російсько-турецької війни 1787–1791 рр. тісно пов'язана з південними теренами України та її військово-морською історією. На жаль, у південних регіонах нашої держави деякі дослідники-краєзнавці за інерцією ще продовжують поширювати міфи або надмірно “героїзувати” окремі події, пов'язані з участю у війні російського флоту. Одним із прикладів такої “героїзації” можна вважати загибель Іоганна Рейнгольд фон дер Остен-Сакена разом з частиною екіпажу. Подія сталася 20 травня 1788 р. біля гирла Бузького лиману під час вибуху дубель-шлюпки № 2.

Відсутність фактів ніколи не засмучувала дореволюційну російську, радянську та сучасну російську історіографію особливо у тих випадках, коли мова йде про героїчні вчинки та самопожертву представників “великого російського народу”. Тому від видання до видання збільшується кількість ворожих кораблів, що переслідували дубель-шлюпку І. Остен-Сакена; усі вони перетворюються на галери; зростає і кількість знищених вибухом турецьких кораблів. Реконструкції подій травня 1788 р. і присвячена наша розвідка.

Одним з перших, хто описав цю подію, додавши до неї багато “нових” фактів, був секунд-майор фон Раан, який під час Російсько-турецької війни 1787–1791 рр. служив під командуванням генерал-фельдмаршала П. Румянцева-Задунайського. У своїх листах до товариша, описуючи загибель Остен-Сакена, серед іншого, він навіть надає діалоги учасників бою; описує підлив судна капітаном та загибель разом з ним ворожого корабля з усім його екіпажем [1].

“Військовий енциклопедичний лексикон”, виданий у 1856 р. вже зазначав, що у абордажі російської дубель-шлюпки брали участь чотири галери, що згодом вибухнули [2, с. 577]. Дослідник З. Аркас також вказує на загибель чотирьох ворожих галер [3, с. 274]. Такої ж цифри дотримуються і автори “Історії російської армії та флоту” [4, с. 94]. Інше видання зазначає, що дубель-шлюпка була атакована 30 ворожими судами [5, с. 44].

Відомий історик російського військово-морського флоту, генерал корпусу флотських штурманів Ф. Веселаго у своїй роботі зазначав, що капітан 2-го рангу Сакен зчепився з кількома турецькими галерами і разом з ними підірвався [6, с. 118]. Практично таку ж інформацію надає нам і дослідник Е. А. Мязговський [7, с. 26].

Тільки деякі автори піддають сумнівам загальновізнаний перебіг подій. Так, А. Петрушевський зазначав: “Є відомості, втім недостовірні, що злетів у повітря і турецький корабель, що зціпився зі шлюпкою на абордаж, і що цей геройський вчинок навів на турок паніку” [8, с. 320].

У сучасній Росії ця подія вже занесена до “100 великих подвигів Росії” [9, с. 115]. На жаль, до недавнього часу, українські краєзнавці також поширювали міфи, пов'язані з загибеллю І. Остен-Сакена, підтримуючи цим самим “славу русских моряков” [10]. Більше того, у листопаді 2013 р., біля Очакова на мису Сакен (Сарикальський) ініціативна група встановила пам'ятний знак з таким текстом: “Мис Сакен (Сарикальський) названий на честь капітана Остен-Сакена, героїчно загиблого у бою з турецькою ескадрою 20 травня 1788 р.”. На околиці села Дмитрівка встановлено хрест. Спробуємо, спираючись на спогади учасників подій та наявні документи, відновити події, що сталися 20 травня 1788 р.

Іоганн Рейнгольд фон дер Остен-Сакен за походженням був німцем з давнього курляндського роду, мав добру військово-морську освіту: у 1766 - 1772 рр. навчався у Морському кадетському корпусі; брав участь у бойових діях під час російсько-турецької війни 1768 - 1774 рр. У 1786 р. був переведений на Чорноморський флот, а в наступному – став лейтенантом. У 1787 р. І. Остен-Сакен отримав чин капітана 2-го рангу. Обіймав різні посади: був капітаном галери та вантажного човна на Дніпровському лимані, командував загоном ластових суден. У 1788 р., під час російсько-турецької війни, за розписом контр-адмірала М. Мордвинова був призначений командиром дубель-шлюпки № 2. У Російській імперії дубель-шлюпки почали будувати ще під час війни з Туреччиною 1735 - 1739 рр. Простота та швидкість будівництва, застосування місцевих лісоматеріалів, можливість використовувати недостатньо підготовлену команду (частину екіпажів формували з солдат) надавали дубель-шлюпкам перевагу перед іншими типами суден. Уся основна артилерія розташовувалася на носі судна – човни використовувалися для ведення бою у фронтальному строю. У той же час вони мали і суттєві недоліки, серед яких слід відзначити неповороткість та малу швидкість [11, с. 631; 632]. До початку кампанії 1788 р. таких суден для російського флоту було побудовано 7.

Дубель-шлюпка № 2 І. Остен-Сакена належала до типу номерних ("Чорноморських") і була закладена на Херсонській верфі у 1787 р. До складу флоту увійшла у 1788 р. Мала довжину 22 м, ширину 5,2 м, осадку – 1,7 м. Озброєння складалося з двох 30-фунтових гармат або двох 1-пудових єдиногорів, одного 12-фунтового, чотирьох 4-фунтових та 4-х фальконетів. Шлюпка мала 42 весла, дві щогли з косими вітрилами, 60 - 70 солдат екіпажу [12, с. 255]. За іншими даними, на ній було 52 члени екіпажу.

На початку травня невеликий загін російського флоту (дубель-шлюпка № 2 та два запорозькі човни під командуванням І. Остен-Сакена) були відправлені К. Нассау-Зігеном (командувач Дніпровської гребної флотилії) на прохання генерал-аншефа О. Суворова до Кінбурну. До завдань І. Остен-Сакена входили підтримка зв'язку командування флотилії з корпусом О. Суворова, а також спостереження за входом до лиману – очікували прибуття турецького флоту. Між іншим, К. Нассау-Зіген добре оцінив морехідні якості запорозьких човнів, які відправив до Кінбурну: "Човни легкі і найбільш придатні для захвату дрібних суден, що приходять до Очакова" [13, с. 112].

18 травня 1788 р. турецький флот з'явився на горизонті. І. Остен-Сакен почав вимагати у К. Нассау-Зігена підкріплення. О. Суворов у листі до К. Нассау-Зігена від 19 травня 1788 р. підтверджує, серед іншого, цю вимогу: "Сакен думає посилити брандвахт, можливо, на дві дубель-шлюпки" [14, с. 141]. К. Нассау-Зіген відповів капітану, що командувач Катеринославської армії фельдмаршал князь Г. Потьомкін наказав не розкривати кількість кораблів, поки вони не будуть готові завдати удару по турках. Командувач гребної флотилії рекомендував І. Остен-Сакену повернутися до Глибокої Пристані, не вступаючи при цьому у зіткнення з кораблями турецького флоту [13, с. 124]. Вже після загибелі Сакена, 24 травня К. Нассау-Зіген у своєму листі до Г. Потьомкіна зазначав, що О. Суворов вручив його ордер І. Остен-Сакену о 8 годині ранку, і той, не чекаючи ночі, відправився о 2 годині пополудні. Час відправлення дубель-шлюпки І. Остен-Сакена, зазначений К. Нассау-Зігеном, не збігається з часом відправлення, вказаним матросом Тимофєєвим (безпосередній учасник подій, один з дев'яти матросів екіпажу І. Остен-Сакена, що врятувалися). Той зазначав, що: "...дубель-шлюпка № 2 під командою пана капітана 2 рангу і кавалера Сакена, вийшла сьогодні з Кінбурну о 12 годині пополудні..." [13, с. 119]. У будь-якому випадку капітан вирушив вдень і змушений був проходити у полі зору турецьких суден, що вже знаходилися у Лимані.

Далі матрос Тимофєєв згадує: "...лише тільки віддалилися від Кінбурну, відразу ж погналися за нею (дубель-шлюпка № 2 – прим. автора) до тридцяти галер та інших дрібних суден, частина з яких залишилася, а одинадцять переслідували до ріки Буг, де пан капітан наказав нам з яликом йти уперед, щоби не заважати йому у ході та діях, а сам, не маючи можливості відступати далі, був наздогнаний і взятий на абордаж однією галерою, а потім до нього підійшли й інші судна. Між іншим, коли ми віддалилися на відстань до двох верст, то примітили великий дим з тріском, з чого ми заключили, що наша дубель-шлюпка з оточуючими її суднами була підірвана у повітря. Це відбулося о 6 годині того же дня пополудні. У нас на ялику поранило одного матроса кулею, який залишений на кораблі "Св. Володимир" в ескадрі пана бригадира і кавалера Алексіано" [13, с. 119].

Далі матрос розповів, що Остен-Сакен, знаходячись поблизу від ворожого, хотів розвернути до нього ніс свого судна та з великих гармат зробити постріл, але не зміг, і саме в цей момент вороже судно з ним зіпалося.

До цього ж документу є приписка французькою мовою за підписом Вінтера (француз, командуючий відділенням дубель-шлюпок): "Вчора принц К. Нассау-Зіген наказав нам маневрувати, і незважаючи на те, що не було хвиль, жодна з простих шлюпок не могла повертати на інший галс без допомоги весел або повинна була повертати через фордевінд; я не знайшов з числа дубель-шлюпок, а також з простих шлюпок жодної, що відповідала би меті, виключаючи тільки шлюпки пана Константинова" [13, с. 119]. З цих джерел стає зрозумілим, що певну фатальну роль у подіях зіграли погані морехідні якості самої дубель-шлюпки. Сучасний російський дослідник В. Ю. Грибовський надає таку характеристику цього судна: "Тихохідна та неповоротка дубель-шлюпка незабаром була оточена та абордирована ворогом" [15, с. 38].

К. Нассау-Зіген, у вищезгаданому листі до Г. Потьомкіна від 24 травня, описує бій так: "За паном Сакеном погналися 32 судна, що підняли вітрила, як тільки він відійшов п'ять верст. Його наздогнали в гирлі Бугу, у нього гарматним ядром була збита щогла, і бачили, як він вибухнув; вважають, що турки не злетіли з ним у повітря; але, оскільки у них не було святкування (перемоги), то очевидно, що і вони постраждали" [13, с. 124]. Далі, у цьому ж листі, командувач гребною флотилією повідомляє Г. Потьомкіну про інші військові справи, не вбачаючи в загибелі І. Остен-Сакена ніякого надзвичайного героїзму.

30 травня К. Нассау-Зіген, серед іншого, повідомляв Г. Потьомкіну: "Сьогодні привели до мене щоглу подвійної шлюпки пана Сакена зовсім цілою; вона найдена при своєму судні (виділено автором), що розбилося на середині гирла Бугу; завтра вранці я відправлю оглянути, чи немає там гармат і чи не можна їх дістати (виділено автором)" [13, с. 129]. Тобто корпус підірваної шлюпки частково зберігся, що вказує на не дуже потужний вибух.

Інший учасник подій генерал-аншеф О. Суворов у своїх листах до К. Нассау-Зігена згадує ім'я Сакена лише кілька разів. Так, у листі від 20 травня він зазначав: "Вашій світлості необхідно вислати до мене досвідченого морського офіцера, щоби у будь-який час давати Вам свідчення, оскільки Сакен йде звідси" [14, с. 141]. Наступна згадка ім'я Сакена О. Суворовим датується 7 червня, після знищення гребною флотилією у лимані двох турецьких кораблів, він писав Нассау-Зігену: "Тут розповідають, Принце, що Ви за Сакена воздали з лихвою" [14, с. 148].

Перекладач при похідній канцелярії Г. Потьомкіна Р. Цебриков у своєму щоденнику під 21 травня 1788 р. записав так: "Приїхав кур'єр з тим, що багато кораблів турецьких прибуло під Очаків. На наше спостереження судно напав турецький фрегат, воно маневрувало тривалий час, але побачивши ще два, що

наближалися, підпалило себе і підняло себе і фрегат турецький у повітря. На нашому судні було 40, а на турецькому 150 осіб” [16]. Р. Цебриков не був свідком подій, тому турецьке судно називає фрегатом. Фрегати знаходилися серед інших кораблів турецького флоту, але перебували у 20 верстах від Очакова.

Звернемо увагу на те, що у цих повідомленнях не йдеться про те, що саме І. Остен-Сакен здійснив цей вибух, а свідчення про самознищення з'являється тільки у Р. Цебрикова, який не був свідком події.

Командувач Катеринославської армії фельдмаршал князь Г. Потьомкін у своєму листі до Катерини II від 27 травня 1788 р., серед іншого, писав і про Сакена: “Призначений перед боями у капітани 2-го рангу Рейнгольд Остен-Сакен командував дубель-шлюпкою, що несла сторожову службу (брандвахту) на Кінбурні разом з двома невеликими судами Роже де Дама. 19 травня Нассау наказав судам брандвахти йти до Глибокої пристані на з'єднання з головними силами. Дама пішов у ніч, а Сакен затримався до ранку. Більш швидкісні легкі судна ворога перехопили дубель-шлюпку Сакена у гирлі Бугу. Командир відправив екіпаж з прапором і таємними документами на весловій шлюпці, а сам підірвав своє судно, завдавши шкоди турецьким судам, що його оточили” [17, с. 1106]. Г. Потьомкін перший зазначає, що Сакен сам підірвав своє судно. Зазначимо, що князь також не був свідком події, і, крім того, був схильний до прикрашання дійсності перед першими особами.

І вже 18 червня, Р. Цебриков, описуючи епізод бою з турецьким флотом, під час якого турки підірвали свій корабель, писав: “Він, безумовно, слідує прикладу безстрашності одного нашого, для розвідки відрядженого, капітана Сакена, який, будучи оточеним багатьма турецькими кораблями, але не бажаючи стати їх здобиччю, поцілів з пістолета у порохову діжку, що знаходилася на його судні, і на виду ворога (висадивши перед цим декілька матросів на шлюпці для втечі) у повітря з судном піднявся” [16].

Інший сучасник подій – Д. Сенявін, який обіймав посаду морського ад'ютанта Г. Потьомкіна, зазначає: “20-го травня, рано вранці, турецькі кораблі, шість фрегатів, 10 корветів і 40 лансон показалися поблизу Кінбурна. Тут знаходилася наша дубель-шлюпка під командою капітан-лейтенанта Сакена, славного морського офіцера. За точними обставинами, він повинен був йти на з'єднання з нашою флотилією. Прощаючись за сніданком, він сказав графу Суворову: “Мене турки даром не візьмуть”.

Близько полудня він знявся з якоря, поставив усі вітрила. Вітер йому сприяв. Турки кинулися у погоню. До сутінок настав штиль. Турки наблизилися на гарматний постріл. Сакен хоробро відстрілювався, завдавав великої шкоди, але відбитися не міг. Тоді Сакен відправив усіх людей на бак, увійшов до своєї каюти, під полом якої була і кройт-камера, і підірвав своє судно, і сам з ним злетів у повітря” [18]. Як ми знаємо, дубель-шлюпка не мала кают тому що її осадка не перевищувала 1,7 м. Цікаво, що про затоплення або хоча б пошкодження турецьких кораблів Д. Сенявін нічого не пише.

Всі наведені свідчення допомагають реконструювати події 20 травня 1788 р. Капітан дубель-шлюпки № 2 Остен-Сакен не дуже вдало обрав час відходу від Кінбурну (на що вказує К. Нассау-Зіген) і намагався проскочити до Глибокої пристані на виду у турецьких вітрильно-гребних суден, що вже знаходилися у лимані. Автор тритомного видання про О. Суворова А. Петрушевський зазначає, що це були невеликі судна: “Підійшовши до Очакова 20 травня, турецький флот став на якір у 29 верстах від берегу і **послав дрібні судна** (виділено автором) до лиману на розвідку [19, с. 320]. Частина з них вийшла на перехоплення шлюпки. Матрос Тимофєєв зазначає, що за ними погналися до тридцяти галер й інших дрібних суден. Командувач гребною флотилією Нассау-Зіген називає 32 судна, не вказуючи їх тип. На наш погляд, Тимофєєв міг помилятися у своєму визначенні типу турецьких кораблів. Слід врахувати і те, що традиційно з попередніх століть в українців і росіян у фольклорі майже усі кораблі Османської імперії вважалися галерами. Існують дані російської розвідки від 22 травня 1788 р. про склад частини турецького флоту біля Очакова. За ними турецьких галер було усього 5. Чотири з них мали екіпажі 350 - 400 осіб, одна велика капудан-паші 400 - 450 чоловік [13, с. 121]. Довжина турецьких галер, за зазначеною кількістю екіпажів повинна була складати 50 - 60 м, швидкість ходу цих кораблів ще у XVII ст. сягала 7 - 8 вузлів, гармати головного калібру знаходилися на носі. Все це разом дозволило би знищити російську дубель-шлюпку дуже швидко навіть одній галері, не кажучи вже про більшу кількість. Проте, турецький флот мав інші типи суден, серед яких: 10 кірлангичів, 15 канонерок, 5 транспортних суден, разом – 53 [13, с. 121]. Як бачимо, тип багатьох малих суден взагалі не визначено.

Ближче до гирла лиману переслідування продовжили, за свідченням Тимофєєва, близько 11 турецьких суден. І. Остен-Сакен, зрозумівши, що відірватися від них не вдасться, наказав 9 матросам пересісти у ял і гребти до берегу, а сам вирішив прийняти бій. Але морехідні якості дубель-шлюпки не дозволили йому використати носові гармати, і турки взяли російське судно на бордаж. Ймовірно, у ньому брали участь певна кількість турецьких суден типу кірлангичі або лансоні. Це були невеликі палубні судна з латинським (косим) вітрильним озброєнням, довжиною 16 - 24 м, шириною – 4, 2 - 6,1 м.

Слід врахувати і те, що картину бою Тимофєєв спостерігав, знаходячись у двох верстах (2,1336 км) від місця події. Він бачив дим і чув тріск, з чого зробив висновок, що їх дубель-шлюпка з оточуючими її турецькими судами вибухнула. Що стало причиною вибуху – невідомо. Які пошкодження отримали турецькі судна – також. Сила вибуху була недостатньою, щоб потопити галеру, але, імовірно, могла пошкодити невеликі судна. Твердження, що підірвав зробив Остен-Сакен, ґрунтуються тільки на його попередніх розмовах з О. Суворовим та підполковником Козловського піхотного полку Марковим. Дослідник З. Аркас наводить слова розмови Сакена з Марковим перед виходом у море: “Стан мій небезпечний, але честь мою маю можливість ще врятувати. Якщо турки атакують мене двома суднами, я візьму їх, з трьома буду битися, від чотирьох не втечу; але якщо нападуть більше, прощавай, Федір Іванович, більше не побачимось!” Але в той же час, наводить він і слова Сакена матросам, що відпливали на ялу: “...що ні він, ні подвійна шлюпка його, не будуть в руках ворога” [3, с. 274]. Але матрос Тимофєєв таких свідчень не наводив.

Для чого слід було робити героїчний подвиг з рядової події багаторічної війни? Частково відповідь на це дає "Военный энциклопедический лексикон": "...68-гарматний корабель ескадри контр-адмірала графа Войновича, "Марія Магдаліна", під час жорстокого штурму 8 вересня (1787 р.), був занесений до Константинопольського проливу і здався туркам без бою. Подія ця була прийнята морськими офіцерами з великою прикрістю. Невдачу першого крейсерства у Чорному морі належало заглибити подвигом славним і блискучим, і судьба призначила до того Сакена" [2, с. 577].

В останні роки наш північний сусід посилив свої потуги, спрямовані на захист старих російських імперських стереотипів. Велика кількість заідеологізованих міфів і досі представлена у військово-морській історії Росії взагалі та подіями російсько-турецької війни 1787 - 1791 рр, зокрема. Розвінчання цих міфів є головним шляхом до усвідомлення місця України в історичному процесі.

Джерела та література

1. Русско-турецкая война. 1787–1791. Подвиг капитана Черноморского флота Х. И. Сакена. 20 мая 1788. Отрывок из сочинения фон Раана. Режим доступа: http://historydoc.edu.ru/catalog.asp?cat_ob_no=15674&ob
2. Военный энциклопедический лексикон, издаваемый Обществом военных и литераторов и посвященный его Императорскому величеству государю императору Александру Николаевичу. Издание 2-е. – СПб. : Типография главного штаба его императорского величества по военно-учебным заведениям, 1856. – Т. 11. – 672 с.
3. Аркас З. Начало учреждения российского флота на Черном море и действия его, с 1778 по 1798 год / З. Аркас // Записки Одесского общества истории и древностей. – Одесса : В городской типографии, 1858. – Т. 4. – 451 с.
4. История русской армии и флота. – М. : Типография Русского Товарищества, 1912. – Т. 8. – 152 с.
5. Краткие сведения о русских морских сражениях за два столетия с 1656 по 1856 год. – СПб. : Типография Императорской Академии наук, 1871. – 48 с.
6. Веселаго Ф. Ф. Краткая история русского флота (с начала развития мореплавания до 1825 года) / Ф. Ф. Веселаго. – М., Л. : Военно-морское издательство НКВМФ СССР. – 1939. – 304 с.
7. Мязговский Е. А. История Черноморского флота 1696 – 1912 / Е. А. Мязговский. – СПб., 1914. – 113 с.
8. Петрушевский А. Генералисимус князь Суворов / А. Петрушевский. – В трех томах. – СПб. : Типография М. М. Стасюлевича, 1884. – Т. 1. – 486 с.
9. Бондаренко В. 100 великих подвигов России / В. Бондаренко. – М. : Вече, 2014. – 384 с.
10. Пономаренко Н. В. Сражения в лимане 1787 – 1789 гг. Подвиг капитана 2-го ранга Рейнгольда Остен-Сакена: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bazar.nikolaev.ua/content/сражения-в-лимане-1787-1789-годов-часть-1-подвиг-капитана-2-го-ранга-рейнгольда-остен-сакена>.
11. Материалы для истории русского флота. – СПб. : Типография Морского министерства, 1877. – Часть 6. – 771 с.
12. Чернышев А. А. Российский парусный флот. Справочник / А. А. Чернышев. – М. : Военное издательство, 2002. – Т. 2. – 480 с. ил. – (Корабли и суда Российского флота).
13. Материалы для истории русского флота. – СПб. : Типография Морского министерства, 1895. – Часть 15. – 597 с.
14. Суворов А. В. Письма / Ответ. редактор А. М. Самсонов. – М. : Наука, 1986. – 809 с.
15. Грибовський В. Ю. Российский флот на Черном море. Страницы истории / В. Ю. Грибовський. – СПб. : Гангут, 2012. – 200 с.
16. Цебриков Р. М. Вокруг Очакова 1788 год. (Дневник Очевидца): [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty>
17. Екатерина II и Г. А. Потемкин. Личная переписка (1769 - 1791). – М. : Директ-Медиа, 2010. – 1414 с.
18. Синявин Д. Воспоминания: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lepassemilitaire.ru/vospominaniya-admiral-dmitrij-nikolaevich-senyavin/>
19. Петрушевский А. Генералисимус князь Суворов / А. Петрушевский. – В трех томах. – СПб. : Типография М. М. Стасюлевича, 1884. – Т. 1. – 486 с.

Guzenko Yu. I. The death of Captain 2nd rank I. Osten-Saken in May 20, 1788: attempt of events' reconstruction

The article includes an attempt to restore the events of the death of Captain 2nd rank I. Osten-Saken in May 20, 1788 in the waters of Bug's estuary near Ochakiv during the Russian-Turkish war of 1787 - 1791. In order to complete the reconstruction of events and depriving of further mythological accretions the author provides specifications dubel- boats of Russian fleet in given period, various documents and memoirs of contemporaries and participants of events. The author reveals the gradual process of "heroization" of I. Osten-Saken's death by pre-revolutionary and modern Russian historiography.

Key words: I. Osten-Saken, dubel-boat, the Russian-Turkish war of 1787 -1791, The Russian navy, Bug's estuary, Ochakiv.

Гузенко Ю.И. Гибель капитана 2-го ранга И.Р. Остен-Сакена 20 мая 1788 г.: попытка реконструкции событий

В статье представлена попытка восстановления событий гибели капитана 2-го ранга И. Остен-Сакена 20 мая 1788 г. в акватории лимана возле города Очаков во время русско-турецкой войны 1787 - 1791. С целью полной реконструкции события и избавления от дальнейших мифологических наслоений автор приводит в пример технические характеристики дубель-шлюпок российского флота указанного периода, различные документы, воспоминания участников и современников событий. Автор раскрывает процесс постепенной "героизации" гибели И. Остен-Сакена в дореволюционной и современной российской историографии.

Ключевые слова: И. Остен-Сакен, дубель-шлюпка, Русско-турецкая война 1787–1791 гг., российский флот, Бугский лиман, Очаков.